

Öberg & Associés

Riksdagens ombudsmän
Box 16327
103 26 Stockholm

Skickas endast via e-post: justitieombudsmannen@jo.se

Stockholm, den 27 november 2015

KOMPLETTERING AV ANMÄLAN TILL RIKSDAGENS OMBUDSMÄN I DNR 1922-2015

Vi har per e-post 2015-11-05 fått ta del av vissa handlingar som har tillförts rubricerat ärende och har av Justitieombudsmannen getts möjlighet att senast idag komplettera våra klienters anmälan.

I – FÖRSVARSMAKTENS UPPGIFTER AVSEENDE EVENTUELLA MÖTEN MELLAN MYNDIGHET OCH FÖRSÖK ATT FÖRKLARA FÖRFARANDET FÖR OSS

Av protokollet från Chefsjustitieombudsmannen Elisabet Furas besök hos Försvarsmakten, Högkvarteret, den 2 oktober 2015, framgår följande:

Försvarsmakten har vid flera tillfällen erbjudit advokaten Ulf Öberg och EU-advokaten David Loveday att komma till myndigheten för att företrädare för Försvarsmakten ska kunna förklara hur myndigheten hanterat frågan. Vid en tidpunkt hade det bestämts en tid för ett sådant ett möte med det ställdes in av ombuden. Även företrädare för Migrationsverket har pratat med ombuden och försökt förklara situationen. Försvarsmakten har även lämnat en relativt utförlig redogörelse i samband med ett yttrande till kammarrätten.

Företrädare för Försvarsmakten har i detta avseende lämnat ett flertal felaktiga och vilseledande uppgifter till Riksdagens ombudsmän. Någon tidpunkt för ett möte har aldrig bestämts, och har än mindre ställts in på begäran av undertecknade. Vi delar inte uppfattningen att Försvarsmakten eller någon annan myndighet gjort några seriösa försök att förklara situationen för oss. Om myndigheter har ”försökt” förklara situationen för oss har dessa försök varit helt otillfredsställande.

Under hösten 2013 tog vi kontakt via telefon och e-post med ett antal berörda aktörer – Migrationsverket, Försvarmakten, Justitiedepartementet samt Statsrådsberedningen – i syfte att klargöra vilken eller vilka myndigheter eller departement som var ansvariga för frågan om de afghanska tolkarna och deras önskemål av skydd och uppehållstillstånd i Sverige.

Vid denna rundgång mellan de olika aktörerna fick vi inga tillfredställande förklaringar av myndigheterna eller departementen i fråga.

Vid Ulf Öbergs inledande kontakter med ansvarig tjänsteman inom Justitiedepartementet varnades han för att det inte skulle ligga i våra klienters intressen att anlita oss som advokater, eller att låta oss företräda dem gentemot den svenska staten. Vid David Lovedays inledande kontakter med den person som vid tidpunkten utpekades som ansvarig tjänsteman inom Migrationsverket för frågan om de afghanska tolkarna, uppgav denna tjänsteman att frågan om möjligheterna till skydd för de afghanska tolkarna var ”rent hypotetisk” eftersom det inte fanns ett ”ärende” om detta i förvaltningsrättslig mening, att det inte var möjligt för våra klienter att söka skydd i Sverige medan de befann sig i sitt hemland och det inte heller var möjligt för våra klienter att söka om uppehållstillstånd i Sverige som kvotflyktingar.

Under samma höst år 2013 kontaktade advokat Ulf Öberg Försvarmaktens dåvarande chef [REDACTED] [REDACTED] per telefon. Ulf Öberg framförde då önskemål om ett möte med honom, vilket [REDACTED] i princip accepterade, även om ingen tid bestämdes för mötet. Överenskommelsen om mötet, som dock aldrig kom till stånd, skedde således på vår begäran.

Vid detta telefonsamtal informerades [REDACTED] om att minst en av våra klienter hade hotats med uppsägning av sin arbetsgivare [REDACTED] arbetsledare i Afghanistan, om han över huvud taget väckte frågan om skydd i Sverige. Ett antal av våra klienter har till yttermera visso på oklara grunder sagts upp av sin arbetsgivare [REDACTED] sedan vi började företräda dem.

Då insatschefen vid denna tidpunkt befann sig på semester, hänvisade han vidare till Försvarmaktens nyttillträdde chefsjurist [REDACTED].

Per e-post den 25 september 2013 avstyrde chefsjuristen [REDACTED] mötet med företrädare för Försvarmakten med följande motivering:

Vi ställer oss lite tveksamma till vad ett möte egentligen skulle kunna bidra med. Vi kan i princip inte uppge mycket mera än det jag sa till dig per telefon eller än den information som jag vet att du redan har fått från Justitiedepartementet. Ärendet är omgärdat av mycket hög sekretess som du säkert förstår. Dessutom är det inte heller bekräftat att ni företräder just de personer som är anställda hos oss.

Genom en skrivelse den 2 december 2013 ställd till Migrationsverkets Generaldirektör [REDACTED], anmälde vi oss trots det i enlighet med 9 § förvaltningslagen (1986:223) som ombud för våra klienter som vi företrädde vid Migrationsverket, och begärde ett möte med företrädare för Migrationsverket och Försvarsmakten med följande motivering:

Vi skulle därför vilja få till stånd ett formellt möte med dig snarast, och om möjligt tillsammans med företrädare för Försvarsmakten, för att bl.a. bekräfta vilka av dessa tolkar vi företräder, och även på plats förete kopior av våra fullmakter. Vi vill göra detta personligen mot bakgrund av den sekretess som med nödvändighet måste omgärda våra klienters situation, som vi kan förklara för dig när vi träffas.

Vi skickade kopior av denna försändelse till [REDACTED] och till chefsjuristen [REDACTED] vid Försvarsmakten.

En ansvarig tjänsteman vid Migrationsverket försökte förgäves kontakta oss per telefon under den veckan. Vi fick dock aldrig något skriftligt svar på skrivelsen daterad den 2 december 2013. Inte heller fick vi något svar på vår begäran om ett möte med Migrationsverket.

Det var under dessa omständigheter vi tillställde dåvarande migrationsminister Tobias Billström, dåvarande försvarsminister Karin Enström, dåvarande utrikesminister Carl Bildt, dåvarande överbefälhavaren Sverker Göranson samt Generaldirektör [REDACTED] ett brev den 4 februari 2014. Eftersom behöriga myndigheter trots upprepade påstötningar uppenbarligen inte ville bereda oss möjlighet att styrka vår behörighet vid ett personligt möte – vilket hade varit önskvärt eftersom ärendet var omgärdat av så pass hög sekretess – hade vi inget annat val än att styrka denna behörighet skriftligen genom överlämnande av våra fullmakter till behöriga myndigheter och departement per bud.

I skrivelsen inskräpte vi att det inte råder något tvivel om att våra klienter har en grundläggande rättighet till juridiskt biträde och likaså en grundläggande rättighet att genom ombud kontakta och försöka upprätta en förtrolig dialog med den svenska staten och behöriga myndigheter. Vi förutsatte att såväl regeringen och ansvariga tjänstemän inom regeringskansliet som behöriga myndigheter fortsättningsvis skulle respektera att

våra klienter hade anlitat oss som ombud, och förutsatte även att de skulle bidra till att säkerställa våra klienters grundläggande rättigheter i detta avseende.

Även i vår skrivelse av den 4 februari 2014 sökte vi formellt om att ”ta del av den ordning, baserad på individuella lösningar, som regeringen uppges ha säkerställt för att bistå våra klienter som har stöd- och skyddsbehov.” Detta ledde till beslut av Försvarmakten och regeringen om att lämna ut samtliga de allmänna handlingar som beskrev det förfarande som genomfördes av Försvarmakten och Migrationsverket för att pröva och säkerställa de lokalanställdas behov av skydd och stöd. Handlingarna lämnades dock ut i ett skick med så pass omfattande maskeringar att förfarandet och dess innebörd, villkor och processer förblev i stort sett sekretessbelagda. I vart fall förblev de obegripliga för oss. Därmed kan Försvarmakten inte heller i detta avseende anses ha förklarat eller på ett tillfredställande sätt försökt förklara förfarandet för oss.

Migrationsverkets Generaldirektör [REDACTED] svarade på vår skrivelse av den 4 februari 2014 i ett brev daterat den 4 mars 2014. I det brevet förklarade Generaldirektören att Migrationsverket ”naturligtvis [är] alltså positiva [sic] till ett personligt möte”. Migrationsverkets ansvarige tjänsteman följde upp detta brev med ett telefonsamtal till EU-advokat David Loveday. Migrationsverkets tjänsteman har korrekt antecknat i en tjänsteanteckning av ett telefonsamtal av den 7 mars 2014 att han *då* erbjöd ett möte med oss, och att EU-advokat David Loveday svarade att vi vid det läget eventuellt skulle föredra att få en *skriftlig* förklaring av situationen och förfarandet, men att han skulle återkomma om detta efter samråd med advokat Ulf Öberg.

Innan EU-advokat David Loveday fick tillfälle att återkomma i ärendet inträffade dock två saker.

Först fick vi uppgifter ca. den 14 mars 2014 om att en av våra klienter hade uppmanats av Försvarmakten att ta sig [REDACTED] för att söka skydd vid [REDACTED] där och att, när han väl hade tagit sig dit, såväl [REDACTED] som Migrationsverket hade underlåtit att hjälpa honom. Vi fokuserade därför våra ansträngningar under dagarna därefter åt att akut försöka hjälpa den klienten med att få tillstånd att resa till Sverige och därmed komma undan den yttersta prekära situationen han befann sig i som en f.d. tolk för västerländska styrkor i Afghanistan som illegalt, på uppmaning av Försvarmakten, [REDACTED]. Migrationsverket hänvisade oss till Utrikesdepartementet, och vi höll därefter telefonsamtal med UD i Stockholm [REDACTED] avseende denne klients situation och de möjligheter som stod till buds för att försöka lösa den.

Trots ärendets synnerligen brådsåkande natur, och trots att övriga myndigheter var beredda att föra dialog med oss via telefon avseende denna klients situation, vägrade dock Försvarsmakten att göra detsamma. Det gick således inte att i detta skede komma i kontakt med Försvarsmakten om klientens situation ens per telefon. Försvarsmaktens uppgivna skäl för detta var allmänt hållna och underlättande inte vårt uppdrag.

Vi ställde därför ett antal skriftliga frågor till Försvarsmakten. Försvarsmaktens svar på dessa frågor den 20 april 2015 visar att Försvarsmakten själv vid denna tidpunkt insett att den inte lämnat en fullständig förklaring för ad hoc förfarandet, dess villkor, och hur det skulle gå till. Detta mot bakgrund av att Försvarsmakten avslutar skrivelsen med att skriva att Försvarsmakten:

“... uppfattar... att er firma inte till fullo förstått innebörden av den s.k. särskilda ordningen. Med anledning härav kan det finnas skäl att samtala om den reglering som styr förfarandet. Försvarsmakten föreslår därför ett möte vid lämplig tidpunkt. Mötet kommer dock inte att avhandla frågor som omfattas av sekretess eller som rör bedömningar m.m. avseende enskilda individer,”

Av detta följer att Försvarsmakten visserligen den 20 april 2015 har erbjudit sig att ”vid lämplig tidpunkt” erbjudit att hålla ett möte med oss. Det var dock oklart för oss när detta möte skulle äga rum, trots att vi som ombud vid den aktuella tidpunkten behövde klarhet i dessa frågor utan vidare dröjsmål.

Under alla omständigheter hade vi redan bett Försvarsmakten i ett brev av 4 februari 2014 om att ta ”ta del av den ordning, baserad på individuella lösningar, som regeringen uppger ha säkerställt för att bistå våra klienter som har stöd- och skyddsbehov”, och Försvarsmakten har i sina efterföljande beslut påstått att man till oss lämnat ut alla uppgifter i detta avseende som inte omfattades av sekretess.

Ett möte som, enligt vad Försvarsmakten föreslog, inte skulle ”avhandla frågor som omfattas av sekretess” skulle därmed inte erbjuda oss mera uppgifter än de knapphändiga uppgifter vi redan hade erhållit avseende förfarandet. När Försvarsmakten samtidigt förklarade att det erbjudna mötet ”inte [kommer] att avhandla frågor... som rör bedömningar m.m. avseende enskilda individer” fanns det ingen anledning för oss att anta att det föreslagna mötet skulle tillföra något av relevans för vårt uppdrag.

Den andra saken som inträffade innan EU-advokat David Loveday hann återkomma under mars 2014 om ett eventuellt möte med Migrationsverket, var att Migrationsverket den 19 mars 2014 förelade oss, i ett 20-tal

skrivelser, att slutföra talan i samtliga våra klienters ärenden, inom en frist som (när föreläggandena delgavs oss via vanlig A-post den 24 mars 2014) endast gav oss 5 arbetsdagar att slutföra talan i ca tjugo ärenden av känslig och komplex karaktär, där vi redan hade upplyst Migrationsverket att vi upplevde svårigheter med att på ett säkert sätt kommunicera med våra klienter.

Detta skedde trots att Migrationsverket tidigare hade försäkrat EU-advokat David Loveday under telefonsamtal den 7 mars 2014 att med hänsyn till nyss nämnda omständigheter, skulle vi få den tid vi behövde för att kunna komplettera samtliga våra klienters talan inom ramen för deras ansökningar om uppehållstillstånd.

David Loveday frågade i ett telefonsamtal den 25 mars 2015 med den person som utpekades som dåvarande handläggare av våra klienters ansökningar om uppehållstillstånd, stabsjuristen [REDACTED], om [REDACTED] ansåg att det var rimligt att trots Migrationsverkets tidigare utfästelser, och trots de särskilda omständigheterna i ärendet som nyss nämnts, förelägga oss att slutföra talan i ett 20-tal individuella ärenden inom en *de facto* frist av 5 arbetsdagar. Som svar på detta uppgav stabsjuristen [REDACTED] till David Loveday att ett sådant föreläggande ändå var rimligt eftersom det, enligt handläggarens bedömning ”inte finns något som kan sägas i ärendena” (eller en utsaga med liknande innebörd).

Vi avser inte att i det aktuella yttrandet närmare redogöra för Justitieombudsmannen hur Migrationsverket därefter har handlagt dessa ärenden om uppehållstillstånd, eftersom den frågan nu återigen är aktuell och föremål för prövning i ett antal mål i migrationsdomstolen i Malmö (mål nr. UM 3655-15, UM 5416-15 och UM 5417-15).

Det är tillräckligt att uppge att det sätt på vilket Migrationsverket valt att behandla våra klienters ansökningar om uppehållstillstånd tyvärr innebar att det saknades anledning att anta att vi från Migrationsverket skulle kunna erhålla mer information om hur det s.k. ad hoc förfarandet hade gått till, eller att Migrationsverket skulle efterkomma sin serviceskyldighet genom att ge oss de upplysningar vi efterfrågat i syfte att underlätta vårt uppdrag att företräda våra klienter.

Därefter avlog Migrationsverket samtliga våra klienters *ansökningar* om uppehållstillstånd. Inom en kort period därefter började vi ta emot beslut av Migrationsverket om att *majoriteten* av våra klienter tillsammans med deras familjemedlemmar däremot hade beviljats uppehållstillstånd och status som flyktingar enligt ad

hoc förfarandet. Runt den tidpunkten tog Ulf Öberg emot ett telefonsamtal [REDACTED] vid Migrationsverket, i vilket denne antydde att våra klienters ärenden inom kort skulle få en lösning.

Därefter gick Försvarmakten ut med pressmeddelanden om att ad hoc förfarandet hade avslutats och att alla lokalanställda som skulle komma till Sverige enligt förfarandet nu hade anlänt. Det hade varit lönlöst under dessa omständigheter att återigen försöka åter få till stånd ett möte med Försvarmakten. Försvarmakten har sedan dess inte varit i kontakt med oss.

Vad gäller Försvarmaktens uppgifter till Justitieombudsmannen om att ”Försvarmakten... även [har] lämnat en relativt utförlig redogörelse i samband med ett yttrande till kammarrätten” är det för oss oklart vilket yttrande Försvarmakten hänvisar till, och vad yttrandet skulle ha innehållit en redogörelse av.

Försvarmakten har inte i något yttrande som vi har tagit del av lämnat en ”relativt utförlig redogörelse” för ad hoc förfarandet och på vilket sätt detta syftat till att säkerställa en rättssäker prövning av de lokalanställdas eventuella skyddsbehov, för villkoren för deltagandet i det förfarandet, eller för villkoren för att erhålla skydd eller uppehållstillstånd i Sverige enligt det förfarandet.

Det har således inte vid någon tidpunkt bestämts tidpunkt för ett möte med Försvarmakten eller Migrationsverket, och det ligger ännu längre från sanningen att påstå att ett sådant möte ställts in på begäran av undertecknade. Varken Försvarmakten eller någon annan myndighet har gjort några seriösa eller tillfredställande försök att förklara ”situationen” eller ad hoc förfarandet för oss eller för våra klienter.

I anslutning till detta vill vi uppmärksamma Justitieombudsmannen på att företrädare för Försvarmakten vid en kompletterande intervju, som hölls någon gång mellan 2014-04-16 och 2014-04-22 efter en första screeningintervju 2014-04-16 vid Camp Northern Lights i Afghanistan, synes till en av våra klienter ha företett och ifrågasatt den fullmakt denne klient har gett oss. Av protokollet från denna intervju framgår nämligen följande (vår kursivering):

Under en kompletterande intervju uppger [sekretess] att han inte vet vad det signerade brevet innebär. Då samtalsledaren förklarar för [sekretess] att genom att sätta sin signatur på brevet, gav han ett antal jurister i Sverige en fullmakt att driva hans ärende. [sekretess] verkade något förvånad över detta. Vidare förklarade samtalsledaren att genom att söka asyl i Sverige skulle [sekretess] automatiskt klassas som flykting, vilket skulle innebära att inte skulle kunna återvända till Afghanistan. Även detta gjorde [sekretess] aningen förvånad. Under det kompletterande samtalet uttryckte [sekretess] ingen vilja att söka asyl i Sverige. Däremot

kunde [sekretess] tänka sig att börja arbeta för någon annan organisation när Isaf lämnat, alternativt lämna landet för att studera i Indien.

Som ombud för klienten i fråga – vars namn vi inte får uppge, då Försvarmakten genom ett förbehållsbeslut förelagt oss med tystnadsplikt i detta avseende – är det är svårt att frigöra sig från intrycket att företrädare för Försvarmakten vid detta samtal med vår klient har utövat påtryckningar på denne för att återkalla vår fullmakt och även sökt förmå vår klient att återkalla sin ansökan om skydd i Sverige.

Vi utesluter inte heller att Försvarmakten genom denna protokollsanteckning har ansett att vår klient faktiskt återkallat sin ansökan om skydd i Sverige ("Under det kompletterande samtalet uttryckte [sekretess] ingen vilja att söka asyl i Sverige"), och på denna grund har avstått från att erbjuda honom vidarebosättning i Sverige enligt ad hoc förfarandet.

Detta har i så fall skett med stöd av direkt felaktiga och vilseledande uppgifter från Försvarmaktens sida: "Vidare förklarade samtalsledaren att genom att söka asyl i Sverige skulle [sekretess] automatiskt klassas som flykting, vilket skulle innebära att inte skulle kunna återvända till Afghanistan."

Vi kan vidare konstatera att av samtliga de säkerhetsscreeningar som har genomförts med våra klienter, är detta det enda mötet som protokollförts och/eller som vi fått ta del av. Detta talar med styrka för att Försvarmakten undanhåller oss ombud handlingar av relevans för våra klienters möjlighet att ta tillvara sin rätt, och låtit sitt val av vilka handlingar som ska lämnas ut till oss utan maskeringar styras av en vilja att rubba förtroende för att vi har behörighet att företräda våra klienter.

II – ANG. FÖRSVARMAKTENS UPPGIFTER OM VILKA VILLKOR SOM HAR TILLÄMPATS VID BEDÖMNINGEN AV VILKA SOM SKA OMFATTAS AV AD HOC FÖRFARANDET

Av protokollet från Chefsjustitieombudsmannen Elisabet Furas besök hos Försvarmakten, Högkvarteret, den 2 oktober 2015, framgår vidare följande i fråga om vilka säkerhetsscreeningar som faktiskt har genomförts av Försvarmakten (vår kursivering):

Under våren 2014 genomförde Försvarmakten en säkerhetsscreening av de lokalanställda som vid tidpunkten var inhyrda [REDACTED]. Det rörde sig om nästan 100 personer. Försvarmakten gick även en bit tillbaka i tiden och genomförde även säkerhetsscreeningar av personer som tidigare har varit anställda. *Denna säkerhetsscreening omfattade lokalanställda som hade avslutat sin anställning från årsskiftet 2013/14 och framåt.*

Dessa uppgifter från Försvarsmakten är direkt missvisande, eftersom de ger intryck av att Försvarsmakten enbart har genomfört säkerhetscreeningar av personer som tidigare hade varit anställda och som hade avslutat sin anställning från årsskiftet 2013/14 och framåt. Uppgifterna motsägs av de uppgifter som Migrationsverket förmedlat till media och som publicerades av Sveriges Radio fredagen den 20 december 2013 under rubriken *Tolkar från Afghanistan får uppehållstillstånd*:¹

Flera av de afghanska tolkar som har arbetat för det svenska försvaret i Afghanistan har redan fått uppehållstillstånd i Sverige och flyttat hit med sina familjer. Tolkarna har varit rädda för hämndaktioner när den svenska styrkan lämnar Afghanistan nästa år, men nu är det alltså klart att en del av dem får skydd i Sverige.

Under en längre tid har Försvaret och Migrationsverket samarbetat kring detta och ett antal av tolkarna har redan flyttat till Sverige med sina familjer. Hur många det handlar om vill varken Försvaret eller Migrationsverket uppge, av säkerhetsskäl.

- Sedan en tid tillbaka har tolkar från Afghanistan anlant till Sverige. Men det exakta antalet tänker jag inte gå in på, säger Mikael Ribbenvik som är operativ chef på Migrationsverket.

Totalt har ett 30-tal tolkar arbetat med den svenska truppen. De har varit med i fält och gjort det möjligt för soldaterna att prata med lokalbefolkningen.

Nästa år ska basen i Mazar-e-Sharif avvecklas och de svenska soldaterna åker hem. Frågan har varit vad som ska hända med tolkarna. *Nu berättar Migrationsverket att man under en längre tid har utrett skyddsbehovet hos de tolkar som försvaret anser riskerar att drabbas av någon slags hämndaktioner från talibanerna.*

Och alla som försvaret har velat skydda får nu stanna i Sverige berättar Mikael Ribbenvik. Men det är ändå inte säkert att alla de 30 tolkarna har ett skyddsbehov, säger han.

- *Det är lätt att säga att ärenden är lika. Men det är ganska sällan som ärenden är helt lika.*

Tolkarnas framtid har debatterats flitigt. Många tycker att Sverige har ett moraliskt ansvar för tolkarna. Men för att kunna söka asyl måste man befinna sig i Sverige och det gör de inte.

Lösningen har nu blivit att några har fått komma hit som kvotflyktingar. Och fler kan tänkas få göra det framöver. Mikael Ribbenvik tycker att det är en bra och rättvis lösning.

- Det är vi stolta över, att vi har kunnat hitta den lösningen. Sen finns det alltid människor som vill att vi ska göra mer, eller annorlunda. Men vi har löst uppgiften.

---

¹ <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=5739387>

Uttalandena publicerades som redan nämnts den 20 december 2013 varför det är uppenbart att Försvarsmakten har genomfört säkerhetscreeningar av personer som tidigare hade varit anställda och som hade avslutat sin anställning före årsskiftet 2013/14 och framåt. Det är likaledes uppenbart att alla som Försvarsmakten har velat skydda har erbjudits vidarebosättning i Sverige.

Vi har under innevarande vecka upplysts om att ytterligare [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Vi håller på att försöka utreda denne individs uppgifter, och ber i förekommande fall om att återkomma till Justitieombudsmannen angående detta så snart som möjligt. Om hans uppgifter stämmer visar även dessa att Försvarsmakten *inte* har prövat skyddsbehoven av alla som tjänstgjorde vid årsskiftet 2013/14 och framåt.

III – ANG. FÖRSVARSMAKTENS UPPGIFTER OM SKÅLEN FÖR DEN ANFÖRDA BEGRÄNSNINGEN AV AD HOC FÖRFARANDET

Även för det fall det sista urvalet av de afghanska tolkar som under år 2014 beviljats en säkerhetscreening godtyckligen har begränsats till lokalanställda som vid tidpunkten var inhyrda från [REDACTED] och till personer som tidigare hade varit anställda, och som hade avslutat sin anställning från årsskiftet 2013/2014 och framåt, är de skäl som Försvarsmakten anfört till Chefsjustitieombudsmannen Elisabet Fura till stöd för detta urval inte godtagbara:

Anledningen till att Försvarsmakten var tvungen att begränsa sin säkerhetscreening av de lokalanställda som tidigare var inhyrda var att myndigheten saknade aktuell eller adekvat information beträffande de personer som hade avslutat sina anställningar för [sic] årsskiftet 2013/2014. För dessa anställda saknade Försvarsmakten alltså den kunskap som krävdes för att göra en korrekt säkerhetsbedömning. Eftersom myndighetens engagemang höll på att avslutas saknades dessutom personalresurser för att på nytt hämta in de underrättelser som skulle krävas för att kunna göra en säkerhetsbedömning.

Dessa skäl saknar stöd i lag, är godtyckliga, och är under alla omständigheter inte övertygande. Detta bl.a. med hänsyn till att våra klienter personligen aktualiserade sin begäran om skydd i Sverige redan långt före årsskiftet 2013/2014.

IV – ANG. FÖRSVARSMAKTENS UPPGIFTER AVSEENDE UTSTRÄCKNINGEN AV SIN INBLADNING I VIDAREBOSÄTTNINGSFÖRFARANDET

Av protokollet från Chefsjustitieombudsmannen Elisabet Furas besök hos Försvarmakten, Högkvarteret, den 2 oktober 2015, framgår vidare följande (vår kursivering):

Efter genomförd säkerhetscreening vidarebefordrade Försvarmakten informationen till svenska utlandsmyndigheter för vidare hantering. I övrigt har inte Försvarmakten haft någon del i det arbete som lett fram till att ett antal lokalanställda av Migrationsverket beviljats uppehållstillstånd som kvotflyktingar.

Inledningsvis vill vi påpeka diskrepansen mellan dessa uppgifter och det som företrädare för Försvarmakten tidigare gjort gällande till oss som ombud, nämligen att ”Försvarmakten ges inte någon särskild behörighet, eller något särskilt ansvar, inom ramen för den ”särskilda ordningen” som etablerats.” (e-post 2014-03-20 kl. 10:19 [REDACTED], Försvarsjurist, Försvarmakten).

Till detta kommer att i den mån myndigheten nu medger att Försvarmakten genomfört säkerhetscreeningar och vidarebefordrat dessa uppgifter till svenska utlandsmyndigheter för vidare hantering, men samtidigt hävdar att den i övrigt inte haft någon del i det arbete som lett fram till att ett antal lokalanställda av Migrationsverket beviljats uppehållstillstånd som kvotflyktingar, har företrädare för Försvarmakten uppenbarligen farit med osanning till Chefsjustitieombudsmannen Elisabet Furas vid dennas besök hos Försvarmakten, Högkvarteret, den 2 oktober 2015.

Det är förvisso korrekt att Försvarmakten efter genomförd säkerhetscreening vidarebefordrade informationen till svenska utlandsmyndigheter för vidare hantering. Det är däremot *inte* korrekt att Försvarmakten i övrigt inte har haft någon del i det arbete som lett fram till att ett antal lokalanställda av Migrationsverket beviljats uppehållstillstånd som kvotflyktingar.

I det avseendet hänvisar vi först till Migrationsverkets tjänsteanteckningar i vilka det framgår att Försvarmakten inte bara vidarebefordrat uppgifter till [REDACTED], utan

därefter har agerat föredragande för Migrationsverket vid Migrationsverkets prövning av frågan om en viss individuell tolk ska beviljas flyktingstatus enligt kvoten och därmed uppehållstillstånd i Sverige.

Detta framgår t.ex. av Migrationsverkets (Asylprövningsenhet 1 i Malmö) tjänsteanteckning av 4 juni 2014 i ärendet med beteckning 12-637575: "██████████ Und/Säk Insatsstaben, Högkvarteret i Sthlm, har vid möte för undertecknad angett de omständigheter som ligger bakom ██████████ presentation av ärendet på flyktingkvoten. De fullständiga skälen härför har muntligen återberättats av ██████████ till undertecknad och finns nedtecknade hos Försvarsmakten i ärende H/C FM 2014-1039:2 (Beredningsprotokollet)."

Även Försvarsmaktens egna offentliga uttalanden synes utgöra ett indirekt medgivande om att lokalanställdas exfiltrering från Afghanistan har planerats, finansierats, och genomförts av Försvarsmakten i samverkan med Migrationsverket. Se t.ex. det pressmeddelande Försvarsmakten publicerade den 21 juli 2014 med rubriken *Fler afghanska tolkar på plats i Sverige*²:

I samband med att Försvarsmakten avvecklar truppbidraget i Afghanistan, har nu totalt 49 tidigare anställda tolkar och vakter erhållit stöd på plats eller beviljats uppehållstillstånd och överförts till Sverige. Av de som kommit till Sverige rör det sig om 21 tolkar och två vakter samt deras familjer. Under dagen anlände de sista personerna till Sverige.

- Frågan kring säkerheten för den lokalanställda personalen har självklart varit viktig för Försvarsmakten. Vi har jobbat nära tillsammans i Isafs operationer och de har varit viktiga för effekten av insatsen, säger Göran Mårtensson, Försvarsmaktens insatschef.

Försvarsmaktens samarbete med Migrationsverket har nu resulterat i att ytterligare ett antal tolkar med familjer kunnat komma till tryggheten i Sverige.

- Migrationsverkets arbete med att pröva frågan om uppehållstillstånd samt överföra de personer som beviljats tillstånd är nu avslutad. Idag anlände de sista personerna till Sverige. Totalt rör det sig om 68 personer som Migrationsverket överfört inom ramen för verkets vidarebosättningsprogram, säger Mikael Ribbenvik, operativ chef på Migrationsverket.

Försvarsmakten har under lång tid vidtagit olika åtgärder för att trygga säkerheten för de personer som arbetar för myndigheten i Afghanistan. Det handlar om stöd till civil återgång, re-location och studier i annat land. Totalt rör det sig om 26 personer som omfattats av dessa åtgärder.

---

² <http://www.forsvarsmakten.se/sv/aktuellt/2014/07/fler-afghanska-tolkar-pa-plats-i-sverige/>

I vissa fall har det dock inte varit möjligt att trygga personernas säkerhet i Afghanistan och Försvarsmakten har därför samverkat med Migrationsverket för att utreda vilka möjligheter som funnits till hands för att överföra dessa personer till Sverige inom ramen för Migrationsverkets vidarebosättningsprogram.

Av hänsyn till de inblandade personernas säkerhet kommer ytterligare information vara begränsad.

Upplysningsvis vill vi även informera Justitieombudsmannen om vissa uppgifter av relevans i detta avseende som kommit oss till handa under de senaste dagarna, men vars riktighet vi alltjämt utreder. Om dessa uppgifter är korrekta utgör de ytterligare anledning att ifrågasätta riktigheten av Försvarsmaktens påstående till Justitieombudsmannen att dess inblandning i det arbete som lett fram till att ett antal lokalanställda av Migrationsverket beviljats uppehållstillstånd som kvotflyktingar var begränsad till säkerhetscreening och upplysning till utländska beskickningar om resultaten av dessa.

Enligt de senaste uppgifter som kommit oss till handa skulle de delar av ad hoc förfarandet som ägde rum *efter* Försvarsmaktens screeningsintervjuar nämligen ha genomförts på följande sätt:

- (1) Ett antal av våra klienter blev informerade, av företrädare för Försvarsmakten, om att de skulle få komma till Sverige efter att de genomgått screeningssamtal genom Försvarsmaktens försorg. Detta skedde innan den svenska basen i Mazar-e-Sharif officiellt stängde.
- (2) Försvarsmakten försåg tolkarna med kontanter avsedda för flygbiljetter till Sverige och bad dem bege sig till flygplatsen i Mazar-e-Sharif [REDACTED].
- (3) [REDACTED] blev de mötta av Migrationsverkets personal. Där insamlades fingeravtryck och personuppgifter. Därefter transporterades tolkarna och deras anhöriga, tillsammans [REDACTED] erhålla viseringar till Sverige. Efter 3-4 dagar blev våra klienter som beviljats vidarebosättning i Sverige och deras anhöriga [REDACTED] med instruktioner [REDACTED] Stockholm.

- (4) Väl i Stockholm möttes våra klienter och deras anhöriga av Migrationsverkets personal på nytt [REDACTED] till annan ort i Sverige där Migrationsverket hade ordnat boende åt dem. Enligt våra klienter som beviljats vidarebosättning i Sverige har denna procedur upprepats ett antal gånger till dess att samtliga 23 lokalanställda – varav 21 tolkar – och deras anhöriga fått skydd i Sverige. Det som skiljer är slutdestinationen i Sverige.

Vi håller på att utreda dessa uppgifter, och begär under tiden att dessa uppgifter tills vidare sekretessbeläggs hos Justitieombudsmannen i relevanta delar. En offentlig version av denna skrivelse med föreslagna sekretessmarkeringar kommer därför att ges in separat till Justitieombudsmannen.

V – ANG. FÖRSVARSMAKTENS UPPGIFTER OM DE OMSTÄNDIGHETER SOM BEAKTATS VID FÖRSVARSMAKTENS PRÖVNINGAR AV (VISSA) LOKALANSTÄLLDA TOLKARS SITUATION

Anmälan aktualiserar även frågan om vilken riskbedömning som Försvarsmakten, relevant utlandsmyndighet och/eller Migrationsverket har lagt till grund för sin prövning av frågan om vilka av de 30-tal afghanska tolkar som arbetat för Försvarsmakten som skulle beviljas vidarebosättning i Sverige.

Företrädare för Försvarsmakten har till oss ombud felaktigt gjort gällande att ”Försvarsmakten ges inte någon särskild behörighet, eller något särskilt ansvar, inom ramen för den ”särskilda ordningen” som etablerats.” (e-post 2014-03-20 kl. 10:19 [REDACTED] Försvarsjurist, Försvarsmakten). Samtidigt har Försvarsmakten till oss ombud bekräftat att de riskbedömningar som ligger till grund för myndigheternas slutsatser om skyddsbehov enligt den särskilda ordningen *inte utgår från bedömningar om risk för att individen kommer att utsättas för död eller tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling, utan istället utgår från bedömningar om risk för att Försvarsmaktens intressen kommer att skadas. Hänsyn tas således till risk för individen endast i den mån Försvarsmakten konstaterar att det innebär en risk även för deras egna intressen.*

Av protokollet från Chefsjustitieombudsmannen Elisabet Furas besök hos Försvarsmakten, Högkvarteret, den 2 oktober 2015, framgår att ”Vid säkerhetsbedömningen *vägdes in sådana faktorer som hot mot Försvarsmakten, individens situation och hot mot liv och hot mot den personal som finns kvar i landet. Bedömningen byggde på underrättelseuppgifter och försvarsmaktens kännedom om individen.*”

Vi vill i sammanhanget påminna om att tolv av våra klienter har beviljats skydd enligt den s.k. särskilda ordningen tillsammans med berörda familjemedlemmar. Vi har från berörda [REDACTED] erhållit 12 handlingar, s.k. ”presentationer” avseende 12 av våra klienter. Samtliga dessa handlingar innehåller, utöver uppgifter om respektive klients namn, också följande uttalande (vår kursivering):

Försvarsmakten har, genom insatschef... uppmärksammat [REDACTED] på att *det existerar hotbild mot lokalanställd tolk [namn] och hans familj som innebär fara för deras liv* på grund av det arbete han har genomfört åt den svenska insatsen i Afghanistan (...). Efter närmare beredning vid Högkvarteret har bedömningen gjorts att personen *är ett av oppositionen prioriterat mål inom Afghanistan och kommer sannolikt att angripas för att mördas (...)* [REDACTED] delar Försvarsmaktens bedömning och presenterar härmed [namn] till Migrationsverket för vidarebosättning.

Detta bekräftas av en TT-intervju den 21 juni 2014 som bl.a. publicerats i Svenska Dagbladet med rubriken *Sista afghanska tolkarna i Sverige*,³ Mikael Ribbenvik, operativ chef på Migrationsverket, uttalat följande:

- Deras skyddsskäl kan jag inte säga någonting om, inte ens generellt. Men jag kan bara säga att de hade väldigt goda skyddsskäl. Vi gör alltid en säkerhetsprövning tillsammans med Säpo i alla sådana ärenden för att se att det inte finns några säkerhetsrisker, säger Ribbenvik.

Det framstår mot denna bakgrund som uppenbart att Försvarsmaktens, relevanta utlandsmyndigheters och Migrationsverkets säkerhetsbedömningar och hotbildsanalyser inte uppfyller kraven i Europakonventionen, då det endast är när bedömningen gjorts att *”personen är ett av oppositionen prioriterat mål inom Afghanistan”* som *”sannolikt [kommer] att angripas för att mördas”* som personen i fråga har beviljats vidarebosättning i Sverige.

En korrekt tillämpning av artikel 3 i Europakonventionen hade nämligen förutsatt att det hade skett en vidare noggrann och minutiös prövning av huruvida det finns grundad anledning att anta att *individen kan utsättas för död eller tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning till följd av sin tjänstgöring med Försvarsmakten i Afghanistan.*

³ <http://www.svd.se/sista-afghanska-tolkarna-i-sverige>

VI – ANG. FÖRSVARSMAKTENS UNDERLÅTENHET ATT BEAKTA OCH GARANTERA VÅRA KLIENTERS RÄTTIGHETER SOM PARTER I FÖRFARANDET

Av central relevans för Justitieombudsmannens bedömning av hur våra klienter har behandlats av svenska myndigheter inom ramen för det s.k. ad hoc-förfarandet, är frågan om dessa ska anses ha varit parter i ad hoc förfarandet enligt 16 § förvaltningslagen.

Vi bestrider Försvarsmaktens uppfattning att våra klienter saknade partsställning i det ad hoc förfarande som uttryckligen har inrättats av svenska myndigheter och av regeringskansliet för att bereda dem skydd i Sverige. Förfarandet utgör ett klassiskt exempel på myndighetsutövning, i vilket svenska myndigheter informellt, och utan stöd i lag, samarbetat för att avgöra om en viss individ som tjänstgjort med Försvarsmakten ska erbjudas skydd från befarade risker för att han kan komma att utsättas för mord, tortyr, eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning till följd av sin tjänstgöring med de svenska trupperna i Afghanistan.

Svenska myndigheters prövning handlar bokstavligen om liv och död för våra klienter, och detta till följd av deras tjänstgöring å den svenska statens vägnar. Våra klienter har inte bara varit *intresserade* av förfarandet, utan även *direkt berörda av det*, och har dessutom anmält – inte minst genom våra ansträngningar – att de vill att förfarandet ska tillämpas i deras fall. Under dessa omständigheter borde det stå klart att våra klienter borde ha tillerkänts partsställning inför samtliga berörda myndigheter som deltog i ad hoc-förfarandet, på någon eller alla av följande grunder.

I ett ärende som gäller meddelande av ett gynnande beslut intas partsställning naturligtvis i första hand av den till vilken beslut *kan komma att riktas* (se bl.a. Strömberg, Håkan, Partsbegreppet i förvaltningsrätten, FT 1994 ss. 339-351, s. 345). Det kan inte vara så att partsställning på den grunden ska aktualiseras först *när* gynnande beslut meddelas, för då har syftet med partsställningen i de allra flesta fallen redan förfallit.

Samtidigt, även om partsställning aktualiseras framförallt för de som formellt sett är *sökanden* i ärendet, är detta inte ett absolut krav: *den till vilken ett gynnande beslut kan komma att riktas till* måste anses vara part i det ärendet i vilket en myndighet skulle fatta ett sådant beslut, även om han inte *sökt* om att beslutet i frågan ska fattas, inte minst för att säkerställa att den berörda individen faktiskt önskar att det aktuella beslutet

verkligen ska fattas, och att det gynnande beslut som myndigheter avser att fatta inte på något sätt kommer att drabba den berörda individen.

Den sistnämnda punkten är av särskilt vikt i fall som avser de som tidigare tjänstgjort som tolk för Försvarsmakten i Afghanistan, där all kontakt från västerländska myndigheter *i sig* kan utsätta mottagarna för risk för mord, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, givet de allvarliga riskerna för de som uppfattas ha tjänstgjort med eller ha stöttat västerländska styrkorna i Afghanistan.

Även ett initiativ utifrån kan medföra partsställning (Strömberg, loc. cit., ss.343-345), varför våra klienter måste ha anses ha haft partsställning åtminstone från och med när de, genom oss (om inte tidigare), anmälde sina önskemål om att få skydd i Sverige till de myndigheter som uppgavs ha genomfört ad hoc-förfarandet.

Vi vill i det avseendet särskilt uppmana Justitieombudsmannen att beakta hur Kammarrätten i Stockholm har prövat frågan om våra klienter har partsställning eller inte som ett led i domstolens prövning av huruvida våra klienter hade rätt i egenskap av ”parter” att enligt 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen ta del av uppgifter avseende förfarandet, och uppgifter avseende Försvarsmaktens ”screeningar” eller ”prövningar” av dem i varje individuellt fall. Frågan uppkom först i samband med överklagandet av Försvarsmaktens beslut att endast lämna ut de allmänna handlingar till oss, med omfattande maskeringar, vilka Försvarsmakten påstod beskrev eller stadgade ad-hoc förfarandet.

I sin dom avseende det överklagandet (dom av 2014-06-27 i mål nr. 1625-14 och 2014-14) konstaterade Kammarrätten följande:

Av [10 kap. 3 § OSL] framgår bl.a. att sekretess inte hindrar en enskild som är part i ett ärende hos en myndighet och som på grund av sin partsställning har rätt till insyn i handläggningen, tar del av handling eller annat material i målet eller ärendet. Av Försvarsmaktens, Högkvarteret, yttrande framgår att Försvarsmakten självständigt uppmärksammar en utlandsmyndighet på en individs situation. Försvarsmakten kan dock inte ansöka eller formellt inleda ett förfarande om vidarebosättning. Det finns inte heller något särskilt ansökningsförfarande för den enskilde som hanteras av Försvarsmakten. [Klagandena] är således inte parter i ärenden hos Försvarsmakten och kan därför inte få ta del av de sekretessbelagda uppgifterna med stöd av 10 kap. 3 § OSL.

Vi ifrågasätter att detta är en korrekt beskrivning av förutsättningarna för partsställning enligt 16 § förvaltningslagen så som de ska tillämpas i våra klienters fall, eller för den delen av hur det s.k. ad hoc förfarandet har tillämpats i praktiken.

Under all omständigheter, efter att Kammarrättens dom meddelats har vi tagit del av en rad uppgifter som utan tvekan bekräftar att ad hoc förfarandet inleddes av och ytterst i praktiken kontrollerades av Försvarsmakten (se ovan).

Vid ett efterkommande överklagande av Försvarsmaktens beslut att endast med omfattande maskeringar lämna ut de allmänna handlingar som Försvarsmakten påstod beskrev de individuella ”screeningarna” eller ”prövningarna” av de av våra klienter som skulle ha varit föremål för sådana åtgärder (vars identiteter Försvarsmakten förutom i ett fall fortfarande inte avslöjat för oss), väckte vi frågan på nytt inför Kammarrätten.

Med hänsyn till de tillkommande uppgifterna vi då tagit del av avseende Försvarsmaktens roll i ad hoc-förfarandet och hur andra berörda myndigheter såg på den, hemställde vi om att Kammarrätten särskilt skulle ompröva den slutsats rätten hade kommit till i sina domar av 2014-06-27 i mål nr. 1625-14 och 2014-14.

Kammarrättens svar på detta i sin dom av 2014-10-16 i mål nr. 5664-14 var följande:

Klagandena har uppgett att de är parter i ärenden hos Försvarsmakten och att de därför har rätt till partsinsyn... Kammarrätten har i domar den 26 juni 2014 i mål nr. 1625-14 och 2014-14 ... tagit ställning till motsvarande frågor med avseende på de handlingar som klagandena hade begärt att Försvarsmakten skulle lämna ut i dessa mål. Kammarrätten kom i målen fram till att klagandena inte var parter i ärenden hos Försvarsmakten och att de därför inte kunde få ta del av det sekretessbelagda materialet med stöd av 10 kap. 3 § OSL... Det finns inte anledning för kammarrätten att göra någon annan bedömning i detta mål, beträffande de nu aktuella handlingarna.

Med hänsyn till vad vi anfört hos Justitieombudsmannen vidhåller vi att våra klienter enligt 16 § förvaltningslagen borde ha tillerkänts partsställning inför samtliga berörda myndigheter som tillämpat ad hoc förfarandet.

Slutligen, och under alla omständigheter, vidhåller vi att i den mån Sverige har en skyldighet enligt artikel 3 i Europakonvention och lagen om Europakonventionen att utreda våra klienters skyddsbehov (och se till att

deras skyddsbehov som aktualiseras till följd av deras tjänstgöring med Försvarmakten blir tillgodosedda), är det även ett krav enligt artikel 3 i Europakonventionen att våra klienter ska garanteras partsställning i alla förfaranden som skulle uppfylla denna skyldighet.

VII – ÖVRIGT

I övrigt vidhåller vi vad som tidigare anförts i vår justerade anmälan daterad den 16 april 2015.

Stockholm, dag som ovan

Ulf Öberg
Advokat

David Loveday
Barrister (member of the English Bar)
Registrerad som EU-advokat vid
Sveriges advokatsamfund